

Monoton: Linn Stalsbergs nye bok skjemmes av manglende motstemmer.

Hva mødrene har slitt

Jeg tar meg i å tenke: Er det kanskje litt urettferdig at det er jeg som anmelder denne boka? Det blir et møte mellom Linn Stalsberg, den urolige drømmeren som ønsker et annet samfunn for småbarnsmødre i klem mellom arbeid og hjem, og meg, som nærmest er for en pliktetiker å regne, og ofte syns folk skulle brette opp ermene og stå på. Kanskje er det derfor jeg opplever beskrivelsen i Stalsbergs bok som litt provoserende; alle kvinnene vi møter er slitne, fylt av uro, har konstant dårlig samvittighet og kommer til kort både på jobb og hjemme. I løpet av boken nesten 300 sider hører vi knapt én stemme som tar til motmæle og sier hei, det går bra for meg, det er ikke så ille.

I stedet får de utslitte kvinnene i Stalsbergs bok snakke på vegne av oss alle. De lever tyngede liv, enten ved å prioritere familien først og dermed bli offer for likestillingsstatens nedlatende blikk og manglende velferdsgoder. Eller ved å la seg presse til full jobb, og dermed overhøre småbarnas såre gråt.

Og likevel: De fleste kvinner i Norge har fulltidsjobb i småbarnsperioden. Hva tenker de egentlig om det? Hvordan begrunner de sine valg? Stalsberg er gjennom-

SAKPROSA

Linn Stalsberg
Er jeg fri nå?
Tidsklemme i verdens beste land

Aschehoug 2013, 298 sider

gående for lite nysgjerrig på motpartens argumenter i boka, noe som svekker analysen hun legger fram. Det er ikke mange mediebatter om tidsklemma som ikke er referert utførlig, og det samme gjelder norske undersøkelser og forskningsrapporter om temaet. Men referatene brukes nesten utelukkende til å støtte opp om hovedtesen: at

fulltidsarbeid og småbarnsliv ikke går sammen. Ord som «umulig», «makter ikke», «indre uro» går igjen, og de som er enige i dette, får komme på trykk. Det å ikke ta inn motargumentene, gjør retorikken i

EVIG SLIT: Ikke bare-bare å være mamma i William-Adolphe Bouguereaus «La Charite» fra 1878. ILLUSTRASJON: WIKICOMMONS

boka slappere. Stalsberg burde kommet leserne i forkjøpet, og gitt oss adekvate svar på spørsmålene vi stiller underveis. Stalsberg skriver for eksempel at ni av ti kvinner på 1950-tallet ikke var i lønnsarbeid – men de jobbet da vitterlig med annet enn barnepass på gårdene rundt i landet? Arbeidslivet framstilles flere ganger i boka som et karrieresjakk, der målet er å øke forbruksveksten i samfunnet. Men det stemmer dårlig med så mange kvinners arbeidshverdag, som

består i å vise omsorg, pleie og i det hele tatt gjøre det arbeidet som hjemmeværende kvinner ikke lenger gjør. Dette aspektet er omtrent fraværende. I stedet blir arbeidsplassen en trussel mot ungenes lykke, samfunnets bærekraft og kvinnenes helse.

Kapittelet om barnehager skjemmes av den samme ensidigheten. Riktignok har barnehagekritikerne ofte fått dårlig mottakelse i offentligheten, så jeg kan forstå Stalsbergs ønske om å høre dem

helt ut. Men i løpet av boken flere hundre sider bør leserne få et rikere tidssbilde enn bare dette ene, av et gråtende barn i barnehageporten.

Mangelen på andre stemmer svekker også prosaen, som blir monoton. Derfor ble jeg så glad da forfatteren, et stykke ut i boka, tar toget til Notodden for å møte en gjeng hjemmeværende mødre. Men også her møter vi den samme stemmen som i resten av boka, i og med at møtet pakkes inn i en tredjepersonfortelling: «Flåterud var inderlig klar over at hennes synspunkt regnes som et stort feministisk svik.»

Dette syns jeg er synd. Ikke minst fordi Stalsberg tar opp viktige spørsmål for mange mødre. For at det kan være slitsomt med manglende nattesøvn og lange dager på jobb er det ikke tvil om. Stalsberg foreslår sekstimersdagen som løsning på problemet, og det kan ha mye for seg. Men jeg savner litt intellektuell nysgjerrighet, der forfatteren prøver sin tese mot verden – ikke bare søker opp likesinnede i avisenes arkiver. Hvordan er egentlig den norske hverdagen, bakken for beklennelsene?

Her er det rom for historier, anekdoter, humor – ikke bare dystre utsikter. Kanskje kunne det også styrket argumentasjonen, gjort den mer tilgjengelig, ja i det minste brutt opp stemmen som forteller samme historie, i samme toneleie, boka gjennom?

Mari Skurdal

bokmagasinet@klassekampen.no

Japan: Dette svinger. Ika Kaminka burde ligge godt an til å få sin andre Bastian-pris.

Valnøttens irrganger

Norge har haiku-formen etterlatt merkesteiner i det poetiske landskapet. De senere årene har poesientusiaster også fått stifte bekjentskap med japansk poesi av andre typer, som den folkelige Shuntaro Tanikawa (anmeldt i Bokmagasinet 14. august 2010) og den feministiske «stand-up-poeten» Hiromi Ito som gjestet Oslo Poesifestival i fjor. Nå foreligger også Takashi Hiraides berømte «til valnøttens gjenstridige utholdenhet» gjendiktet til norsk.

Hiraides billedbruk og assosiasjonsforløp kan minne om surrealisme. Etter vestlige begreper er det nok mer presist å si at valnøttediktene er nærmere en italiensk poesiretning som kalles «hermetikken». Der kan både diktens mening og uttrykk

POESI

Takashi Hiraide
Til valnøttens gjenstridige utholdenhet

Oversatt av Ika Kaminka
Forlaget Oktober 2013, 128 sider

være lukket i det dunkle. Kort fortalt er begrepet opphav blant annet den greske guden Hermes – lyrens oppfinner og

budbringeren mellom denne verden og hi side.

Hos Hiraide kan et hermetisk utsagn lyde såleis: «Etter å ha kommet seg gjennom et uthulende håp entrer treet lett toget og drar på besøk til treet selv». I slike kryptiske, men pirrende ord aner vi et naturmysterium, eller kanskje en tripp, en hallusinasjon, en nedsmeltet logikk?

Tittelen med sitt «til valnøtten» indikerer en hyllest, men selve nøtta er kun sporadisk tilstede gjennom 111 fragmenter. Antallet «111» hentyder til et digitalt språk basert på et enkelt matematisk system. I denne poesien innebærer en slik komposisjon at språkbildene klinker i hverandre, men uten at bevegelsen skal forstås som en kjede av hendelser. Hvert fragment «slår av og på»

forbindelsen til neste fragment, lik en bryter.

Valnøttmørket skjuler mye og mangt, blant annet toglinjer i Tokyos underjordiske tog tunneler. Om jeg får skramle med en metafor: Verselinjene krummer seg som mønsteret i et valnøtt-skall, og valnøtta åpner for et helt bysamfunn av irrganger og underganger. Lytt til to knudrete hjernehalvdeler som beregner vindskorpen over en død skrott:

La temaet være ytterkantens tynnhet, og beregn formen på det som ennå ikke er fullført. For eksempel den vindskorpen som er i ferd med å tildekke den døde skrodden min. Klangene av begjæret etter en fødsel som aldri lærer, snor seg ut og inn av disse sarte cellene og får dem til å puste.

I denne gjendiktningen føres ordet med et høysaklig normalspråk. Både språkrytme og ordvalg har fått et klinisk tilsnitt. Men formrytmen byr også på overraskende innslag. Lydspråk, forretningskorrespondansespråk, anakronismer og nyord smetter fram fra normalspråkets gjemmer. Hiraide lar diktforløpene nå og da få vitaliserende støt fra utrop, hjertesukk og dialogiske monologer. Det svinger! Gjendikter Ika Kaminka burde være en klinkende klar kandidat til sin andre Bastianpris.

Gjennom Takashi Hiraides kritiske og avanserte dikt kan nysgjerrige lesere rette blikket mot det ypperste innen samtids poesien, der perfektjonismen er eneste tegn til svakhet.

Freddy Fjellheim

bokmagasinet@klassekampen.no